сучасних умовах швидко і гнучко реагує на постійні зміни в оточуючому ринковому середовищі, задовольняючи потреби виробників, споживачів, суспільства та природного середовища.

Список використаних джерел

1. Буряк П.Ю., Карпінський Б.А., Карпопа Я.Ю. Маркетеинг:Навч. Посіб. – К.: ВД «Професіонал», 2005. с. 235-248
2. Маркетинг: Підручник/ А.Ф. Павленко, І.Л. Решетнікова, А.В. Войчак та ін.; За наук. ред. А.Ф. Павленка –К.: КНЕУ, 2008 с.197-263
3. Балабанова Л.В. Маркетинг: Підручник. –К.: Знання-Прес, 2004 с. 32-37
4. Гребньов М.Г Словник ключових термінів з дисципліни «Маркетинг» // Document HTML. – http://studentbooks.com.ua
5. Овсянецька О. Механізм латерального маркетингу у процесі створення релевантного інноваційного продукту//Document HTML.–http://www.nbuv.gov.ua
6. Пригара І. О. Екологічна сертифікація як один з напрямків екологічного маркетингу //Document HTML.– http://www.rusnauka.com.

Annotation. *Investigated the basic characteristics that are inherent in contemporary processes in the development of marketing. Substantiate the occurrence of new types of marketing activities.*

Key words: *marketing, processes, socio-demographic, economic, technological, environmental, market, the types of marketing.*

32

УДК 338.27:332.055

Д.І. Олійник, *аспірант, Хмельницький національний університет*

ХАРАКТЕРИСТИКА РЕГІОНУ ЯК ОБ'ЄКТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ

Стаття присвячена виявленню характерних рис регіону з точки зору його моделювання. Визначено, що такий об'єкт доцільно розглядати як слабко структуровану соціально-економічну систему. В роботі наведені основні підходи щодо моделювання таких систем.

Ключові слова: *регіон, соціально-економічна система, моделювання, стратегія розвитку.*

Регіон являє собою цілісну систему зі своїми структурою, функціями, зв'язками із зовнішнім середовищем, умовами життя населення. Її характеризують: висока розмірність; велика кількість взаємозв'язаних підсистем різних типів з локальними цілями; багатоконтурність управління; ієрархічність

структури; значне запізнювання координуючих дій при високій динамічності елементів; неповна визначеність станів елементів. Ефективне управління регіоном принципово неможливе без урахування економічних і соціальних взаємодій агентів ринкового господарства.

Вибір стратегії соціально-економічного розвитку можна вважати доленосним для територіальних утворень різних рівнів. Відсутність стратегії розвитку регіону знижує якість управління, конкурентоспроможність в умовах ринкової моделі господарювання і ефективність розвитку і розміщення продуктивних сил

Регіональна політика покликана регулювати всі процеси, які відбуваються на певній території, серед яких на даний час провідними є економічні [1]. Для цього держава використовує доступний їй арсенал методів і засобів фінансово-економічного впливу на розвиток всіх сфер регіонального життя, в тому числі й неекономічних. Регіональна спрямованість економічної політики надає їй універсальних рис, оскільки дія її механізмів поширюється на всі сфери регіонального життя.

Майбутнє України, підйом її економіки та культури, розвиток демократичних принципів організації суспільства безпосередньо залежить від зусиль регіонів. Саме такий підхід, обґрунтований наукою та підкріплений історичним досвідом, має стати основою сучасної регіональної політики України [2].

Регіональна структура ВВП розкриває значні резерви використання виробничих можливостей в економічному просторі країни, а зростання конкурентоспроможності регіонів і розвиток територій є значущими чинниками для забезпечення довгострокового поступального економічного розвитку.

Вирішення завдань управління (включаючи завдання планування і прогнозування) в умовах динамічної змінної соціально-політичної і фінансово-економічної ситуації вимагає органів управління всіх рівнів здійснення як оперативної діяльності по аналізу і оцінці ситуацій, що складаються, у всіх сферах життєдіяльності суспільства, своєчасному ухваленню адекватних нормативних і розпорядливих актів і рішень, так і стратегічного перспективного планування регіонального розвитку. За цих умов різко зростає роль аналітичних механізмів дослідження суті процесів і явищ: створення ефективної системи державного управління крупним регіоном потребує ефективних технологій аналізу, призначених для оцінки, прогнозування, побудови гіпотез розвитку ситуацій і швидкого знаходження адекватних відповідей на виклики часу. Особлива роль тут повинна відводитися розробці і аналізу системних математичних моделей, що описують динаміку соціально-економічних систем.

Проблемам математичного моделювання соціально-економічних процесів в цілому, зокрема питанням розробки методології аналізу, діагностики, планування і прогнозування, математичного моделювання соціально-економічних систем рівня регіональних, присвячені праці таких дослідників, як А.Г. Аганбегян, С.А. Айвазян, В.А. Батурин, З.С. Варналій, В.М. Геєць,

Б.М. Данилишин, М.І. Долішний, С.М. Злупко, Г.М. Лібанова, П.Т. Саблук, С.Г. Светуньков, М.Г. Чумаченко.

Регіон як об'єкт моделювання характеризується наступними рисами [3]:

- складністю внутрішньої структури;
- недостатністю теоретичних знань, відсутністю теорії розвитку міста;
- якісним характером знань про систему, великою часткою експертних знань при описі;
- високим рівнем невизначеності вихідної інформації; наслідком цього є те, що результати рішення часто носять якісний характер і дозволяють судити про напрямки розвитку динамічних процесів, виконувати аналіз стійкості динамічних процесів;
- високою динамічністю, що вимагає вивчати динаміку розвитку системи, проводити аналіз процесів росту, з урахуванням загального життєвого циклу регіону та його, адаптивної еволюції;
- конфліктністю цілей довгострокового планування та короткострокових рішень;
- саморегульованістю – управління здійснюється через внутрішньо організаційні процеси саморегулювання і засновано на зміні законів та методів внутрішнього управління.

Методологічною основою моделювання регіональних соціально-економічних систем є подання регіону у вигляді слабоструктурованої складної системи, до складу якої може входити цілий ряд соціальних та економічних підсистем [4]. Така соціально-економічна система характеризується ієрархічністю управління і активністю окремих її підсистем.

Проблематика моделювання регіону пов'язана з тим, що це завдання важко формалізуються. Для застосування математичних методів його аналізу необхідно сформувати адекватний математичний опис елементів системи. А розробка математичних моделей не завжди можлива внаслідок складності й невизначеності поведінки об'єктів системи, розмитості меж системи, неповноти та нечіткості вхідних даних. У реальних умовах функціонування зовнішнє середовище таких систем змінюється випадково.

На даний час існує декілька підходів до моделювання складних соціально-економічних систем. Один із них – декомпозиція системи й розробка окремих моделей на кожному ієрархічному рівні. Для їх опису використовується мова теорії множин. Основна проблема цього підходу полягає в тому, що при спрощенні систем і розбитті їх на рівні досить часто втрачається корисна інформація, яка характеризує систему.

Інший підхід – спрощення системи й побудова узагальненої математичної моделі за допомогою методів ідентифікації, математичної статистики, теорії масового обслуговування тощо. У цьому випадку математична модель також може базуватися на підході теорії множин з урахуванням сукупності

соціальних, економічних, технологічних і функціональних обмежень шляхом представлення стану системи у векторному просторі великої розмірності. При розв'язок зводиться до вирішення однорідних задач великої розмірності при досить простих критеріях оптимальності. Це істотно обмежує клас задач, для яких можна знайти конструктивні алгоритми і процедури оптимізації. Іншим принциповим недоліком таких моделей є смислова неузгодженість між моделлю системи і критерієм оптимальності, оскільки критерій за визначенням не пов'язаний і не випливає з природи процесу, що оптимізується.

Останнім часом усе більшого поширення набирає побудова різноманітних експертних систем для моделювання поведінки соціально-економічної системи. Основою для побудови експертної системи, яка працює на основі нечіткої логіки, є використання біокібернетичної моделі чутливості. Такий підхід до моделювання сприяє виявленню найважливіших механізмів циклічних зворотних зв'язків, які характеризують поведінку діючих комплексних систем.

Таким чином, моделювання регіону як складної соціально-економічної системи є однією з найважливіших складових процесу управління ним і зумовлює можливі сценарії реалізації регіональної політики, що реалізовується за допомогою розробки планів і програм його соціально-економічного розвитку.

Формування ефективної системи прогнозування соціально-економічного розвитку регіону дозволить здійснити узгодження макроекономічних, галузевих і регіональних прогнозів, найповніше охопити елементи економічної структури регіону, удосконалити розробку довгострокових прогнозів, що реалізовують стратегію економічного розвитку.

Список використаних джерел

1. М.І. Долішній. Регіональна політика на рубежі XX-XXI століть: нові пріоритети: Монографія / М.І. Долішній. – К.: Наук. думка, 2006. – 511 с.
2. Варналій З. С. Регіональна політика України: нові умови, нові вимоги. / З. С. Варналій //Стратегічні пріоритети, №1(2), 2007 р. – С. 141-149.
3. Компьютерное моделирование социально-экономического развития регионов в системах поддержки принятия решений [Електронний ресурс] / Н.Н. Лычкина. – Режим доступу: http://www.systemdynamics-russia.org/wp-content/uploads/2009/04/lychkina_sicpro4.pdf. – Назва з екрану.
4. Клімчук Б.П. Моделювання інноваційного розвитку регіону та його можливості / Б.П. Клімчук // Економіка промисловості, 2007.– №2.– С. 128-134.

Annotation. *The article is devoted the exposure of the personal touches of region from the point of view his design. It is certain, that expedient to examine such object as the poorly structured socio-economic system. Basic approaches are in-process resulted in relation to the design of such systems.*

Key words: *region, socio-economic system, design, strategy of development.*